

త్రిపుర క్వీన్ పైన్ఆపిల్ మిషన్ (TRIPURA QUEEN PINEAPPLE MISSION)

1. ప్రాథమికాంశాలు (BASIC FACTS)

- **ప్రారంభించిన వారు:** కేంద్ర ఈశాన్య ప్రాంత అభివృద్ధి శాఖ (MDoNER) మంత్రి **జ్యోతిరాదిత్య ఎమ్. సింధియా**, త్రిపుర ముఖ్యమంత్రి **ప్రోఫెసర్ (డాక్టర్) మాణిక్ సాహా**.
- **మొత్తం బడ్జెట్ (కేటాయింపులు):** ₹236 కోట్లు.
- **కాలపరిమితి:** 3 సంవత్సరాల రోడ్ మ్యాప్ (Q2 FY2026 నుండి Q4 FY2028 వరకు).
- **లక్ష్యం:** త్రిపుర రాష్ట్ర విశిష్టత అయిన, **GI-ట్యాగ్ (భౌగోళిక గుర్తింపు)** పొందిన 'క్వీన్ పైన్ఆపిల్' సాగును పెంచడం మరియు అంతర్జాతీయ స్థాయి వాల్యూ చైన్ (Value Chain) అభివృద్ధి చేయడం.
- **నోడల్ మంత్రిత్వ శాఖ:** కేంద్ర ఈశాన్య ప్రాంత అభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (MDoNER) ఆధ్వర్యంలో ఇతర కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖలు (వ్యవసాయం, ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్, కామర్స్, MSME మొదలైనవి) మరియు త్రిపుర ప్రభుత్వ భాగస్వామ్యంతో (Convergence Model) ఇది అమలువుతుంది.

2. ప్రాధాన్యత మరియు ప్రత్యేకతలు (SIGNIFICANCE & FEATURES)

- **త్రిపుర రాష్ట్ర ఫలం:** పైన్ఆపిల్ (అనాసపండు) త్రిపుర అధికారిక రాష్ట్ర ఫలం. ఇక్కడ 'క్వీన్' (Queen) మరియు 'క్యూ' (Kew) రకాలు రసాయన ఎరువులు లేకుండా సహజంగా (నేండ్రీయంగా) పండుతాయి.
- **ప్రస్తుత సవాలు:** నాణ్యత బాగున్నా, సరైన మార్కెట్ లింకేజీలు, మౌలిక వసతులు లేకపోవడం వల్ల రైతులకు ప్రస్తుతం కేవలం ₹6-10 (ప్రతి కిలోకు) మాత్రమే లభిస్తోంది.
- **హబ్ అండ్ స్పౌక్ మోడల్ (Hub & Spoke Ecosystem):**
 - ఒక ప్రధాన హబ్: అగర్తలా విమానాశ్రయం సమీపంలో ఏర్పాటు చేస్తారు.
 - 8 స్పౌక్ కలెక్షన్ సెంటర్లు: పశ్చిమ త్రిపుర, ఖోవాయ్, సిపాహిజాల జిల్లాల్లోని ప్రధాన సాగు ప్రాంతాలలో ఏర్పాటు చేస్తారు.
 - వసతులు: గ్రేడింగ్, కోల్డ్ స్టోరేజ్, రీఫర్ లాజిస్టిక్స్ (శీతలీకరణ రవాణా వాహనాలు), IoT ఆధారిత ఫార్మ్ మానిటరింగ్ మరియు డిజిటల్ ట్రేసిబిలిటీ వ్యవస్థలు.

3. కీలక ప్రాజెక్టులు & బయో-ఎకనమీ (KEY PROJECTS & BIO-ECONOMY)

- **నల్కాటా పైన్ఆపిల్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్ (Nalkata Processing Unit):** NERAMAC (North Eastern Regional Agricultural Marketing Corporation) ద్వారా ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యంతో, విజిబిలిటీ గ్యారంటీ ఫండ్ (VGF) మోడల్ కింద దీనిని పునరుద్ధరిస్తారు.
- **వ్యర్థాల నుండి ఆదాయం (Circular Economy):** పైన్ఆపిల్ మొక్కలో వృధా అయ్యే 60% భాగాన్ని ఉపయోగించి కింది ఉత్పత్తులను తయారు చేస్తారు:
 1. **బ్రోమెలైన్ ఎక్స్ట్రాక్షన్ (Bromelain Extraction - ఔషధ గుణాలున్న ఎంజైమ్).**
 2. **పైన్ఆపిల్ లీఫ్ పైబర్ (PALF - ఆకుల నుండి నార/వస్త్ర తయారీ).**
 3. **GI-బ్రాండెడ్ మిఠాయిల (Confectionery) తయారీ.**
- **మహిళా సాధికారత:** ఈ వ్యర్థాల రీసైకింగ్ ప్రక్రియ ద్వారా మహిళా స్వయం సహాయక సంఘాలు (SHGs) మరియు గిరిజన ప్రాంతాల వారికి ఉపాధి లభిస్తుంది.

4. మార్కెటింగ్ మరియు డిజిటలైజేషన్ (MARKETING & DIGITALIZATION)

- క్వాలిటీ కంట్రోల్ కోసం QR-కోడ్ ఆధారిత ట్రేసిబిలిటీ వ్యవస్థ మరియు GI మానిఫెజ్టేషన్ ఫ్రేమ్వర్క్ ఏర్పాటు చేస్తారు.
- **త్రిపుర క్వీన్ పైన్ఆపిల్ ఫెస్టివల్:** అంతర్జాతీయ పైన్ఆపిల్ దినోత్సవం సందర్భంగా ప్రతి సంవత్సరం జూన్ 27న ఈ ఉత్సవాన్ని నిర్వహిస్తారు.

పరీక్షల్లో అడిగే అవకాశం ఉన్న ప్రశ్నలు (MODEL QUESTIONS)

1. ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన 'క్వీన్ పైన్ఆపిల్' (Queen Pineapple) ఏ రాష్ట్రానికి చెందిన GI-ట్యాగ్ ఉత్పత్తి?

ఎ) అస్సాం

బి) మణిపూర్

సి) త్రిపుర

డి) మేఘాలయ

సమాధానం: సి) త్రిపుర

2. త్రిపుర క్వీన్ పైన్ఆపిల్ మిషన్ కు సంబంధించి కింది ప్రకటనలను పరిశీలించండి:

1. దీనిని ₹236 కోట్ల బడ్జెట్ తో 3 సంవత్సరాల కాలపరిమితి కోసం ప్రారంభించారు.
2. ఈ మిషన్ కింద అగర్తలా ఎయిర్పోర్ట్ వద్ద ఒక ప్రధాన హబ్ మరియు 8 స్పోక్ కలెక్షన్ సెంటర్లను ఏర్పాటు చేస్తున్నారు.

పై వాటిలో ఏవి సరైనవి?

ఎ) 1 మాత్రమే

బి) 2 మాత్రమే

సి) 1 మరియు 2

డి) ఏదీ కాదు

సమాధానం: సి) 1 మరియు 2

ఆయుష్ - సంప్రదాయ వైద్యం అంతర్జాతీయ కోడింగ్ వ్యవస్థ (WHO-ICHI & NHIC)

1. ప్రాథమికాంశాలు (BASIC FACTS)

- **నిర్వహించిన వారు:** కేంద్ర ఆయుష్ మంత్రిత్వ శాఖ (Ministry of Ayush).

- **సమావేశం నేపథ్యం:** ఆయుర్వేద, సిద్ధ, యునాని (ASU) వైద్య విధానాల కోసం అంతర్జాతీయ మరియు జాతీయ స్థాయి హెల్త్ ఇంటర్వెన్షన్ కోడ్ల (ICHI & NHIC) అభివృద్ధిపై 2-రోజుల ఉన్నత స్థాయి సమీక్ష సమావేశం (మే 25-26, 2026).
- **సమావేశ అధ్యక్షత:** ఆయుష్ మంత్రిత్వ శాఖ కార్యదర్శి **వైద్య రాజేష్ కోటేచా.**
- **ముఖ్యమైన అంతర్జాతీయ ఒప్పందం:** ఈ చొరవ కేంద్ర ఆయుష్ మంత్రిత్వ శాఖ మరియు ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO) మధ్య కుదిరిన అవగాహనా ఒప్పందం (MoU) మరియు దాతల ఒప్పందం (Donor Agreement) ఆధారంగా సాగుతోంది.

2. కీలక సంక్షిప్త పదాలు & అర్థాలు (KEY TERMS FOR EXAMS)

- **WHO-ICHI:** International Classification of Health Interventions (ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ - అంతర్జాతీయ ఆరోగ్య జోక్యాల వర్గీకరణ).
- **NHIC:** National Health Intervention Codes (జాతీయ ఆరోగ్య జోక్య కోడ్లు).
- **ASU Systems:** Ayurveda (ఆయుర్వేదం), Siddha (సిద్ధ), Unani (యునాని).

3. లక్ష్యం మరియు ప్రాధాన్యత (OBJECTIVE & SIGNIFICANCE)

- **గ్లోబల్ స్టాండరైజేషన్:** ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఆమోదించబడేలా ASU వైద్య చికిత్సలకు ఒక ప్రామాణికమైన, శాస్త్రీయ కోడింగ్ భాషను (Coding Vocabulary) రూపొందించడం.
- **భీమా అనుసంధానం (Insurance Integration):** సంప్రదాయ వైద్య చికిత్సలకు కూడా అంతర్జాతీయ ఆరోగ్య భీమా (Health Insurance) వర్తించేలా మరియు క్లెయిమ్ ప్రక్రియలు సులువయ్యేలా ఈ కోడింగ్ వ్యవస్థ సహాయపడుతుంది.
- **డిజిటల్ హెల్త్ ఎకోసిస్టమ్:** వివిధ దేశాల మధ్య వైద్య సమాచార మార్పిడి (Cross-border data exchange), క్లినికల్ రీసెర్చ్ మరియు డిజిటల్ హెల్త్ నెట్వర్క్లలో ఈ కోడ్లు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

4. పాల్గొన్న కీలక పరిశోధనా సంస్థలు (KEY RESEARCH COUNCILS INVOLVED)

ఈ కోడింగ్ డైరెక్టరీలను కింది మూడు జాతీయ పరిశోధనా మండళ్ళు సమర్పించాయి:

1. **ఆయుర్వేదం (NHICA):** సెంట్రల్ కౌన్సిల్ ఫర్ రీసెర్చ్ ఇన్ ఆయుర్వేదిక్ సైన్సెస్ (CCRAS) - డైరెక్టర్ జనరల్: ప్రొఫెసర్ వైద్య రబినారాయణ్ ఆచార్య.
2. **సిద్ధ (NHICS):** సెంట్రల్ కౌన్సిల్ ఫర్ రీసెర్చ్ ఇన్ సిద్ధ సైన్సెస్ (CCRS) - డైరెక్టర్ జనరల్: ప్రొఫెసర్ డాక్టర్ ఎన్. జె. ముత్తుకుమార్.
3. **యునాని (NHICUM):** సెంట్రల్ కౌన్సిల్ ఫర్ రీసెర్చ్ ఇన్ యునాని మెడిసిన్ (CCRUM) - డైరెక్టర్ జనరల్: డాక్టర్ ఎన్. జహీర్ అహ్మద్.

5. రాబోయే ముందడుగు (FUTURE ROADMAP)

- ఈ సమావేశంలో ఖరారు చేసిన ఫ్రేమ్వర్క్ ఆధారంగా **జూలై 2026 లో** 'WHO-ICHI ASU ఆల్ఫా డ్రాఫ్ట్ ఎడిటోరియల్ వర్క్‌షాప్' (WHO-ICHI ASU Alpha Draft editorial workshop) జరగనుంది.

పరీక్షల్లో అడిగే అవకాశం ఉన్న నమూనా ప్రశ్నలు (MODEL QUESTIONS)

1. ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన 'ICHI' (International Classification of Health Interventions) ప్రోగ్రామ్ వర్క ఓ అంతర్జాతీయ సంస్థకు సంబంధించినది?

- ఎ) ప్రపంచ బ్యాంక్ (World Bank)
 బి) ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO)
 సి) వరల్డ్ ఎకనామిక్ ఫోరమ్ (WEF)
 డి) యునెస్కో (UNESCO)

సమాధానం: బి) ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO)

2. ఆయుర్వేద, సిద్ధ మరియు యునాని (ASU) వైద్య చికిత్సలను అంతర్జాతీయ కోడింగ్ వ్యవస్థతో అనుసంధానించడం వల్ల కలిగే ప్రధాన ప్రయోజనం ఏమిటి?

- ఎ) ఈ వైద్య విధానాలను పూర్తిగా నిషేధించడం
 బి) గ్లోబల్ హెల్త్ ఇన్సూరెన్స్ (భీమా) మరియు క్రాస్-బోర్డర్ డేటా మార్పిడిని సులభతరం చేయడం
 సి) అల్లోపతి వైద్య విధానాన్ని భర్తీ చేయడం
 డి) కేవలం భారతదేశంలోనే డిజిటల్ రికార్డులను నిర్వహించడం

సమాధానం: బి) గ్లోబల్ హెల్త్ ఇన్సూరెన్స్ (భీమా) మరియు క్రాస్-బోర్డర్ డేటా మార్పిడిని సులభతరం చేయడం

3. కింది వాటిని జతపరచండి (సంస్థలు - వాటి విభాగాలు):

1. CCRAS – ఎ) సిద్ధ (Siddha)
2. CCRS – బి) యునాని (Unani)
3. CCRUM – సి) ఆయుర్వేదం (Ayurveda)

సరైన కోడ్ను ఎంచుకోండి:

- ఎ) 1-ఎ, 2-బి, 3-సి
 బి) 1-సి, 2-ఎ, 3-బి
 సి) 1-బి, 2-సి, 3-ఎ
 డి) 1-సి, 2-బి, 3-ఎ

సమాధానం: బి) 1-సి, 2-ఎ, 3-బి

1. ప్రాథమికాంశాలు (BASIC FACTS)

- **నిర్వహించిన వారు:** కేంద్ర యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వ శాఖ (Department of Youth Affairs, Ministry of Youth Affairs & Sports), **MY Bharat** (మేరా యువ భారత్) సంస్థతో కలిసి నిర్వహించాయి.
- **వేదిక:** ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మేనేజ్మెంట్ (IIM పిల్లాంగ్), మేఘాలయ.
- **ముఖ్య అతిథులు:** కేంద్ర మంత్రి **డాక్టర్ మన్మోహన్ మాండవియా**, సహాయ మంత్రి (MoS) **శ్రీమతి రక్షా నిఖిల్ ఖడే**.
- **సందర్భం/దూరదృష్టి:** 'వికసిత్ భారత్ @2047' (Viksit Bharat @2047) విజన్లో భాగంగా యువతను సామాజిక బాధ్యత గల పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడం.

2. రెండు ముఖ్య కార్యక్రమాలు (TWO CORE EVENTS)

ఎ) "నషా ముక్తి యువ ఫర్ వికసిత్ భారత్" కాంక్లెవ్ (28 మే 2026)

- **ముఖ్య ఉద్దేశం:** యువతలో పెరుగుతున్న మాదకద్రవ్యాల (మత్తుపదార్థాల) వ్యసనాన్ని అరికట్టడం.
- **ఈశాన్య భారత్ ప్రత్యేకత:** భౌగోళిక వ్యూహాత్మక స్థితి (Geo-strategic vulnerabilities) మరియు అంతర్జాతీయ డ్రగ్ ట్రాఫికింగ్ (రవాణా) మార్గాలకు దగ్గరగా ఉండటం వల్ల ఈశాన్య రాష్ట్రాల్లో డ్రగ్స్ సమస్య చాలా ఎక్కువగా ఉంది. దీనిని అరికట్టేందుకు యువతను అంబాసిడర్లుగా మార్చడం ఈ సందస్సు లక్ష్యం.
- **ముగింపు:** మాదకద్రవ్యాల రహిత సమాజ స్థాపన కోసం అందరితో కలిసి "నషా ముక్తి ప్రతిజ్ఞ" (Nasha Mukti Pledge) చేయించారు.

బి) "చింతన్ శివర్ - పూర్వోత్తర్" (29-30 మే 2026)

- **ముఖ్య ఉద్దేశం:** యువజన వ్యవహారాల శాఖలో పాలనాపరమైన ఆవిష్కరణలు (Innovation in governance), వ్యూహాత్మక విధానాల రూపకల్పన మరియు లీడర్షిప్ సామర్థ్యాలను పెంచడం.
- **కీలక అంశాలు:** 'ఫిట్ ఇండియా' (Fit India), 'ప్రధాన మంత్రి ఇంటర్నీషిప్ స్కీమ్' (Prime Minister Internship Scheme) మరియు కమ్యూనిటీ మొబిలైజేషన్ వంటి అంశాలపై ఇందులో ప్రత్యేక చర్చలు జరిగాయి.
- **లీడర్షిప్ శిక్షణ:** ఈ శిబిరంలో పాల్గొనే అధికారులకు IIM పిల్లాంగ్ ఫ్యాకల్టీచే నాయకత్వ నైపుణ్యాల శిక్షణ తరగతులు నిర్వహించబడ్డాయి.

3. పరీక్షల కోణంలో ముఖ్యమైన వేదికలు/పోర్టల్స్ (KEY DIGITAL PLATFORMS)

- **MY Bharat Portal (మేరా యువ భారత్):** యువత డిజిటల్ భాగస్వామ్యం, కేంద్ర పథకాల అనుసంధానం మరియు సామాజిక సేవా కార్యక్రమాల్లో యువతను చేర్చడానికి ఈ పోర్టల్ ఉపయోగపడుతుంది.
- **NSS (నేషనల్ సర్వీస్ స్కీమ్):** ఈ సంస్థను క్షేత్రస్థాయిలో మరింత బలోపేతం చేయడంపై కూడా చింతన్ శివర్లో చర్చించారు.

పరీక్షల్లో అడిగే అవకాశం ఉన్న నమూనా ప్రశ్నలు (MODEL QUESTIONS)

1. మే 2026లో కేంద్ర యువజన వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ "నషా ముక్తి యువ ఫర్ వికసిత్ భారత్" కాంక్లెవ్ను ఎక్కడ నిర్వహించింది?

ఎ) గౌహతి, అస్సాం

బి) షిల్లాంగ్, మేఘాలయ

సి) ఇంఫాల్, మణిపూర్

డి) కోహిమా, నాగాలాండ్

సమాధానం: బి) షిల్లాంగ్, మేఘాలయ

2. "చింతన్ శివిర్ - పూర్వోత్తర్" (Chintan Shivir - Purvottar) కార్యక్రమం ఏ కేటగిరీకి సంబంధించిన పాలసీలు మరియు వ్యూహాలను బలోపేతం చేయడానికి ఉద్దేశించబడింది?

ఎ) రక్షణ మరియు సరిహద్దు భద్రత

బి) వ్యవసాయం మరియు జలవనరులు

సి) యువజన అభివృద్ధి, ఫిట్ ఇండియా మరియు పీఎం ఇంటర్నెషివ్ స్కీమ్

డి) అంతరిక్ష సాంకేతికత

సమాధానం: సి) యువజన అభివృద్ధి, ఫిట్ ఇండియా మరియు పీఎం ఇంటర్నెషివ్ స్కీమ్

3. ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన 'MY Bharat' పోర్టల్ యొక్క ప్రధాన ఉద్దేశం ఏమిటి?

ఎ) భారతదేశానికి వచ్చే విదేశీ పర్యాటకులకు వీసాలు జారీ చేయడం

బి) ఒకే వేదికపై యువత అభివృద్ధి మరియు వారి సామాజిక భాగస్వామ్యాన్ని (Youth Engagement) పెంపొందించడం

సి) గ్రామీణ మహిళలకు ఉచిత డిజిటల్ బ్యాంకింగ్ శిక్షణ ఇవ్వడం

డి) రైతులకు విత్తనాల పంపిణీ వివరాలను అందించడం

సమాధానం: బి) ఒకే వేదికపై యువత అభివృద్ధి మరియు వారి సామాజిక భాగస్వామ్యాన్ని పెంపొందించడం

గ్రామీణ భారతదేశంలో నీటి పరిపాలన: పార్థిసిపేటరీ వాటర్ బడ్జెటింగ్

1. భారతదేశంలో నీటి లభ్యత - ప్రస్తుత గణాంకాలు (WATER RESOURCE DYNAMICS)

- **సగటు వార్షిక వర్షపాతం:** సెంట్రల్ వాటర్ కమిషన్ (CWC) 2019 నివేదిక ప్రకారం, భారతదేశం సగటున ఏడాదికి 3,880 బిలియన్ క్యూబిక్ మీటర్ల (BCM) వర్షపాతాన్ని పొందుతోంది.
- **నికర లభ్యత:** బాష్పీభవనం మరియు ఇతర సహజ నష్టాల తర్వాత, దేశంలో వాస్తవంగా అందుబాటులో ఉండే నికర సగటు వార్షిక నీటి పరిమాణం 1,999.20 BCM.
- **జనాభా & పశుసంపద ఒత్తిడి:** భారతదేశం ప్రపంచ జనాభాలో 17.5% మరియు ప్రపంచ పశుసంపదలో (Livestock) 11.6% కలిగి ఉంది. కానీ ప్రపంచ నీటి వనరులలో కేవలం 4% మాత్రమే ఇక్కడ ఉన్నాయి.

- **గ్రామీణ వినియోగం:** గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో లభ్యమవుతున్న నీటిలో 80% నుండి 90% కేవలం వ్యవసాయం (సాగునీరు) కోసమే ఖర్చవుతోంది. 2050 నాటికి సాగునీటి డిమాండ్ 807 BCM కి చేరుకోవచ్చని అంచనా.

వాటర్ బడ్జెటింగ్ (Water Budgeting) అంటే ఏమిటి?

ఒక నిర్దిష్ట భౌగోళిక ప్రాంతంలో (గ్రామం, బ్లాక్ లేదా జిల్లా) అందుబాటులో ఉన్న నీటి వనరుల సరఫరా (Supply) మరియు వివిధ రంగాల అవసరాల డిమాండ్ (Demand) ను శాస్త్రీయంగా అంచనా వేసి, సమతుల్యతను సాధించడాన్నే వాటర్ బడ్జెటింగ్ అంటారు. ఇది 'సప్లై-డిమాండ్' విధానం నుండి 'డిమాండ్-బేస్డ్' విధానానికి మారేలా చేస్తుంది.

2. కీలక జాతీయ పథకాలు & మిషన్లు (NATIONAL MISSIONS)

ఎ) అటల్ భూజల్ యోజన (ATAL BHUJAL YOJANA)

- **ప్రారంభం:** 2019 (కేంద్ర ప్రభుత్వ పథకం).
- **లక్ష్యం:** గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో భూగర్భ జలాల పునరుద్ధరణ మరియు వికేంద్రీకృత నీటి పరిపాలన (Decentralized Water Governance).
- **అమలు:** దేశంలో భూగర్భ జలాలు తీవ్రంగా పడిపోయిన 7 రాష్ట్రాలలోని 229 బ్లాకుల్లో పైలట్ ప్రాజెక్ట్గా నడుస్తోంది.
- **ఆ 7 రాష్ట్రాలు:** గుజరాత్, హర్యానా, కర్ణాటక, మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, రాజస్థాన్ మరియు ఉత్తరప్రదేశ్.
- **తాజా పురోగతి (మార్చి 2026 నాటికి):**
 - ఈ పథకం కింద 180 బ్లాకుల్లో భూగర్భ జలాల మట్టం పెరిగింది.
 - దాదాపు 81,700 సాంప్రదాయ నీటి సంరక్షణ నిర్మాణాలను (జోహద్, బాబ్లీ, టంకా, గోకల్) పునరుద్ధరించారు.
 - మొత్తం 8,203 గ్రామా పంచాయతీలలో వార్షిక వాటర్ బడ్జెటింగ్ను పూర్తి చేశారు. (అత్యధికంగా గుజరాత్లో 1,873, అత్యల్పంగా ఉత్తరప్రదేశ్లో 549 పంచాయతీలు ఉన్నాయి).

బి) నేషనల్ వాటర్ మిషన్ (NWM)

- **నారి శక్తి సే జల్ శక్తి (Nari Shakti se Jal Shakti):** ఈ చొరవ కింద జల సంరక్షణలో మహిళా నేతృత్వంలోని స్వయం సహాయక బృందాలు (SHGs), వాటర్ యూజర్స్ అసోసియేషన్లను (WUAs) భాగస్వామ్యం చేస్తున్నారు.
- **ఉదాహరణ:** ఉత్తరాఖండ్లోని ఉద్ధం సింగ్ నగర్ జిల్లాలో జల జీవన్ మిషన్ కింద 300 మంది మహిళల నేతృత్వంలోని 'విలేజ్ వాటర్ అండ్ శానిటేషన్ కమిటీలు' విజయవంతంగా పనిచేస్తున్నాయి.

3. విజయవంతమైన రాష్ట్రాల నమూనాలు (STATE-LEVEL BEST PRACTICES)

రాష్ట్రం	పథకం/నమూనా పేరు	ప్రధాన అంశాలు & ఫలితాలు
మహారాష్ట్ర	హివారే బజార్ మోడల్ (Hiware Bazar)	* తీవ్ర కరవు ప్రాంతమైన ఈ గ్రామం గ్రామసభ ద్వారా వార్షిక వాటర్ బడ్జెటింగ్ను ప్రవేశపెట్టింది.

రాష్ట్రం	పథకం/నమూనా పేరు	ప్రధాన అంశాలు & ఫలితాలు
		* లోతైన బోర్ వెల్స్ పై నిషేధం విధించింది, నీటి లభ్యతను బట్టి పంటల మార్పిడి చేశారు. దీని ఆధారంగానే మహారాష్ట్ర ఏటా 5,000 గ్రామాలను కరవు రహితంగా మార్చే వ్యూహాన్ని తెచ్చింది.
మహారాష్ట్ర	జల్యుక్ట్ శివార్ అభియాన్ (JSA - 2014)	* మొబైల్ యాప్ మరియు MRSAC జియోట్యాగింగ్ ద్వారా పనుల పర్యవేక్షణ. * ఫలితంగా 11,000 గ్రామాలు కరవు రహితమయ్యాయి మరియు వ్యవసాయ ఉత్పాదకత 30-50% పెరిగింది.
రాజస్థాన్	ముఖ్యమంత్రి జల్ స్వావలంబన్ అభియాన్ (2016)	* 'ఫోర్ వాటర్స్ కాన్సెప్ట్' (Four Waters Concept) ఆధారంగా పనిచేస్తుంది. వర్షపు నీరు, ఉపరితల జలాలు, భూగర్భ జలాలు మరియు నేల తేమను సంరక్షించడం దీని ఉద్దేశం. * ఫలితంగా భూగర్భ జలాల మట్టం 4% పెరిగింది.

4. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం - 'వరుణి' వెబ్ అప్లికేషన్ (VARUNI WEB APP)

- **రూపకల్పన:** ఇండో-జర్మన్ ద్వైపాక్షిక ప్రాజెక్ట్ WASCA (Water Security and Climate Adaptation in Rural India) కింద దీనిని అభివృద్ధి చేశారు.
- **సహకారం:** కేంద్ర జలశక్తి మంత్రిత్వ శాఖ, గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ మరియు **నీటి ఆయోగ్ (NITI Aayog)** సాంకేతిక మద్దతుతో రూపొందింది.
- **పనితీరు:** ఇది ప్రభుత్వ పోర్టల్స్ నుండి వర్షపాతం, పంటల సరళి, జనాభా డేటాను ఆటోమేటిక్ గా సేకరించి, బ్లాక్ స్థాయిలో నీటి మిగులు (Surplus) లేదా లోటు (Deficit) ను అంచనా వేసే ఆటోమేటెడ్ వాటర్ బడ్జెట్ టూల్.

పరీక్షల కోణంలో అడిగే అవకాశం ఉన్న నమూనా ప్రశ్నలు (EXPECTED QUESTIONS)

Q1. సెంట్రల్ వాటర్ కమిషన్ (CWC) గణాంకాల ప్రకారం, భారతదేశంలో లభ్యమయ్యే సగటు వార్షిక నికర నీటి పరిమాణం ఎంత?

A) 3,880 BCM

B) 1,999.20 BCM

C) 807 BCM

D) 536 BCM

సమాధానం: B) 1,999.20 BCM

Q2. కేంద్ర ప్రభుత్వ పథకమైన 'అటల్ భూజల్ యోజన' (Atal Bhujal Yojana) కు సంబంధించి కింది వాటిలో సరైన ప్రకటనను గుర్తించండి:

1. ఇది దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న అన్ని రాష్ట్రాల్లోని అన్ని గ్రామా పంచాయతీలలో అమలు చేయబడుతోంది.
2. దీని ప్రధాన లక్ష్యం కమ్యూనిటీల భాగస్వామ్యంతో భూగర్భ జలాల నిర్వహణ మరియు వికేంద్రీకృత వాటర్ బడ్జెటింగ్ను ప్రోత్సహించడం.

సరైన కోడ్ను ఎంచుకోండి:

A) 1 మాత్రమే

B) 2 మాత్రమే

C) 1 మరియు 2 రెండూ

D) 1 మరియు 2 రెండూ కావు

సమాధానం: B) 2 మాత్రమే (గమనిక: ఇది కేవలం 7 భూగర్భజల ఒత్తిడి గల రాష్ట్రాల్లోని 229 బ్లాకుల్లో మాత్రమే వైలట్ బెసిస్లో అమలు అవుతోంది).

Q3. ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన 'వరుణి' (Varuni) వెబ్ అప్లికేషన్ యొక్క ప్రధాన విధి ఏమిటి?

A) మత్స్యకారులకు సముద్ర తుఫానుల హెచ్చరికలు జారీ చేయడం

B) శాస్త్రీయ డేటా ఆధారంగా బ్లాక్ స్టాయిల్ ఆటోమేటెడ్ వాటర్ బడ్జెట్ నివేదికలను సిద్ధం చేయడం

C) పట్టణ ప్రాంతాల్లో తాగునీటి నాణ్యతను పరీక్షించడం

D) అంతర-రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాలను పరిష్కరించడం

సమాధానం: B) శాస్త్రీయ డేటా ఆధారంగా బ్లాక్ స్టాయిల్ ఆటోమేటెడ్ వాటర్ బడ్జెట్ నివేదికలను సిద్ధం చేయడం

Q4. జల సంరక్షణకు సంబంధించి 'ఫోర్ వాటర్స్ కాన్సెప్ట్' (Four Waters Concept) ను విజయవంతంగా అమలు చేసిన రాష్ట్రం ఏది?

A) మహారాష్ట్ర

- B) గుజరాత్
C) రాజస్థాన్
D) ఉత్తరాఖండ్

సమాధానం: C) రాజస్థాన్ (ముఖ్యమంత్రి జల్ స్వావలంబన్ అభియాన్ కింద)

అంతర్జాతీయ నియామకాలు: స్లోవేనియా కొత్త ప్రధాన మంత్రి

1. ప్రధానాంశాలు (CORE FACTS)

- **నియామకం:** స్లోవేనియా (Slovenia) దేశ నూతన ప్రధాన మంత్రిగా **మిస్టర్ జానెజ్ జానా** (Mr. Janez Janša) ఎన్నికయ్యారు.
- **భారత స్పందన:** భారత ప్రధాన మంత్రి నరేంద్ర మోదీ, జానెజ్ జానాకు అభినందనలు తెలుపుతూ ఇరు దేశాల ద్వైపాక్షిక సంబంధాలను (Bilateral Ties) మరింత బలోపేతం చేయడానికి కలిసి పనిచేస్తామని ప్రకటించారు.

2. పరీక్షల కోణంలో స్లోవేనియా భౌగోళిక/రాజకీయ ముఖ్యాంశాలు (EXAM-CENTRIC STATIC GK)

పోటీ పరీక్షలలో (ముఖ్యంగా UPSC, SSC లలో) అంతర్జాతీయంగా వార్తల్లో నిలిచిన దేశాల జియోగ్రఫీ మరియు క్యాపిటల్స్ పై ప్రశ్నలు అడుగుతుంటారు:

- **రాజధాని (Capital):** లుబ్లియానా (Ljubljana)
- **కరెన్సీ (Currency):** యూరో (Euro)
- **భౌగోళిక స్థానం (Location):** ఇది మధ్య ఐరోపా (Central Europe) లోని ఒక దేశం.
- **సరిహద్దు దేశాలు (Bordering Countries):** ఇటలీ, ఆస్ట్రీయా, హంగేరీ మరియు క్రొయేషియా.
- **కూటములు (Alliances):** స్లోవేనియా యూరోపియన్ యూనియన్ (EU) మరియు నాటో (NATO) లలో సభ్య దేశం.

పరీక్షల కోణంలో అడిగే అవకాశం ఉన్న నమూనా ప్రశ్నలు (EXPECTED QUESTIONS)

Q1. మే 2026లో కింది ఏ దేశానికి నూతన ప్రధాన మంత్రిగా జానెజ్ జానా (Janez Janša) ఎన్నికయ్యారు?

- A) స్లోవేకియా
B) స్లోవేనియా
C) క్రొయేషియా
D) ఆస్ట్రీయా

సమాధానం: B) స్లోవేనియా

Q2. ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన మధ్య ఐరోపా దేశమైన 'స్లోవేనియా' రాజధాని నగరం ఏది?

- A) బ్రాటిస్లావా
B) బుడాపెస్ట్
C) లుబ్లియానా (Ljubljana)
D) జాగ్రబ్

సమాధానం: C) లుబ్లియానా

Q3. స్లోవేనియా దేశంతో సరిహద్దును పంచుకోని దేశం ఏది?

- A) ఇటలీ
B) హంగేరీ
C) జర్మనీ
D) ఆస్ట్రీయా

సమాధానం: C) జర్మనీ (గమనిక: స్లోవేనియా సరిహద్దులు ఇటలీ, ఆస్ట్రీయా, హంగేరీ, క్రొయేషియాలతో మాత్రమే ఉన్నాయి, జర్మనీతో లేదు).

జాతీయ ఇ-గవర్నెన్స్ సర్వీస్ డెలివరీ అసెస్ మెంట్ (NESDA) 2025

1. వార్తల్లో ఎందుకుంది? (CONTEXT)

- మే 25, 2026న కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖలు మరియు రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల (UTs) నోడల్ ఆఫీసర్ల సమావేశంలో DARPG అడిషనల్ సెక్రటరీ శ్రీమతి సరితా చౌహాన్ 'NeSDA 2025 పోర్టల్'ను ప్రారంభించారు.

2. NESDA అంటే ఏమిటి? (CORE CONCEPT)

- పూర్తి పేరు:** నేషనల్ ఇ-గవర్నెన్స్ సర్వీస్ డెలివరీ అసెస్ మెంట్ (National e-Governance Service Delivery Assessment).
- నోడల్ ఏజెన్సీ:** పరిపాలనా సంస్కరణలు, ప్రజా ఫిర్యాదుల శాఖ (DARPG - Department of Administrative Reforms and Public Grievances). ఇది 'మంత్రిత్వ శాఖ, సిబ్బంది, ప్రజా ఫిర్యాదులు & పెన్షన్ల మంత్రిత్వ శాఖ' పరిధిలోకి వస్తుంది.
- కాలపరిమితి:** ఇది ప్రతి రెండు సంవత్సరాలకు ఒకసారి (Biennial) నిర్వహించే అసెస్ మెంట్ ఫ్రేమ్ వర్క్.
- లక్ష్యం:** పౌరుల కోణం నుండి కేంద్ర, రాష్ట్ర మరియు UT ప్రభుత్వాల ఆన్ లైన్ సేవల (e-Governance) నాణ్యత, లభ్యత మరియు ప్రభావాన్ని అంచనా వేయడం.
- అంతర్జాతీయ లింక్:** ఇది ఐక్యరాజ్యసమితి (UN) ఇ-గవర్నెన్స్ సర్వీస్ యొక్క ఆన్ లైన్ సర్వీస్ ఇండెక్స్ (OSI) ఆధారంగా భారతీయ సమాఖ్య వ్యవస్థకు అనుగుణంగా రూపొందించబడింది.

3. NESDA 2025 ముఖ్యాంశాలు & కొత్త మార్పులు (FRAMEWORK DIMENSIONS & ADDITIONS)

- **పోర్టల్ వర్గీకరణ:** ఈ ఫ్రేమ్వర్క్ కింద ప్రభుత్వ పోర్టల్లను రెండు రకాలుగా విభజిస్తారు:
 1. రాష్ట్ర, UT, నగర మరియు కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖల సాధారణ పోర్టల్లు (Portals).
 2. కేవలం ఆన్లైన్ సేవలను అందించే సర్వీస్ పోర్టల్లు (Service Portals).
- **కొత్తగా చేరిన విభాగం:** NeSDA 2025లో కార్పొరేట్ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ (Ministry of Corporate Affairs) సేవలను కొత్తగా చేర్చారు.
- **తప్పనిసరి సేవల సంఖ్య (Mandatory Services):**
 - ప్రతి రాష్ట్రం మరియు UT కి సంబంధించి 59 తప్పనిసరి సేవలను అసెస్ చేస్తారు.
 - కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖలు/శాఖలకు సంబంధించి 43 సేవలను అంచనా వేస్తారు.
- **కవర్ చేసే రంగాలు:** హైనాన్స్, లేబర్ & ఎంప్లాయిమెంట్, ఎడ్యుకేషన్, లోకల్ గవర్నెన్స్, సోషల్ వెల్ఫేర్ (హెల్త్, అగ్రికల్చర్ మొదలైనవి), పబ్లిక్ గ్రీవెన్స్, ట్రాన్స్పోర్ట్, ఎన్విరాన్మెంట్ మరియు టూరిజం.

4. అంచనా వేసే ముఖ్య పారామితులు (ASSESSMENT PARAMETERS)

అసెస్మెంట్ ప్రధానంగా ఈ అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది: Accessibility (సౌలభ్యం), Content Availability, Ease of Use, Information Security & Privacy, Open Government Data (OGD), E-Participation మరియు **లెవరేజింగ్ ఎమర్జింగ్ టెక్నాలజీస్** (కొత్త సాంకేతికతల వినియోగం).

పరీక్షల కోణంలో అడిగే అవకాశం ఉన్న నమూనా ప్రశ్నలు (EXPECTED QUESTIONS)

Q1. 'నేషనల్ ఇ-గవర్నెన్స్ సర్వీస్ డెలివరీ అసెస్మెంట్' (NeSDA) నివేదికను కింది వాటిలో ఏ సంస్థ లేదా మంత్రిత్వ శాఖ ద్వైవార్షికంగా (Biennial) విడుదల చేస్తుంది?

- A) నీతి ఆయోగ్ (NITI Aayog)
- B) ఎలక్ట్రానిక్స్ మరియు సమాచార సాంకేతిక మంత్రిత్వ శాఖ (MeitY)
- C) పరిపాలనా సంస్కరణలు మరియు ప్రజా ఫిర్యాదుల శాఖ (DARPG)
- D) ప్రధాన మంత్రి కార్యాలయం (PMO)

సమాధానం: C) పరిపాలనా సంస్కరణలు మరియు ప్రజా ఫిర్యాదుల శాఖ (DARPG)

Q2. ఇటీవల ప్రారంభించబడిన 'NeSDA 2025 ఫ్రేమ్వర్క్'కు సంబంధించి కింది ప్రకటనలను పరిశీలించండి:

1. ఇది ప్రతి ఏటా విడుదలయ్యే వార్షిక సూచిక.
2. ఇది ఐక్యరాజ్యసమితి (UN) ఇ-గవర్నెంట్ సర్వీస్ యొక్క 'ఆన్లైన్ సర్వీస్ ఇండెక్స్' (OSI) నమూనా ఆధారంగా రూపొందించబడింది.
3. NeSDA 2025లో కార్పొరేట్ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ (Ministry of Corporate Affairs) సేవలను కొత్తగా చేర్చారు.

పై ప్రకటనలలో ఏవి సరైనవి?

- A) 1 మరియు 2 మాత్రమే
 B) 2 మరియు 3 మాత్రమే
 C) 1 మరియు 3 మాత్రమే
 D) 1, 2 మరియు 3

సమాధానం: B) 2 మరియు 3 మాత్రమే (గమనిక: ప్రకటన 1 తప్ప, ఎందుకంటే ఇది 'డైవార్టిక్' లేదా రెండోళ్లకు ఒకసారి జరిగే అసెస్మెంట్).

Q3. NeSDA 2025 ఫ్రేమ్వర్క్ ప్రకారం, రాష్ట్రాలు మరియు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలలో (States & UTs) ఎన్ని తప్పనిసరి సేవలను (Mandatory Services) అంచనా వేయాలని ప్రతిపాదించారు?

- A) 43
 B) 50
 C) 59
 D) 65

సమాధానం: C) 59 (కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖలకు 43 సేవలు, రాష్ట్రాలు/UTలకు 59 సేవలు).

ఇన్సాలెన్సీ అండ్ బ్యాంక్ రఫ్టి కోడ్ (IBC), 2016: ప్రాథమికాంశాలు

- **నేపథ్యం:** 2016కి ముందు భారతదేశంలో దివాలా ప్రక్రియల కోసం కంపెనీల చట్టం, సికా (SICA), రికవరీ ట్రిబ్యూనల్స్ మరియు SARFAESI వంటి వేర్వేరు చట్టాలు, వేర్వేరు ఫోరమ్లు ఉండేవి. దీనివల్ల కేసులు దశాబ్దాల పాటు నలిగి, ఆస్తుల విలువ పడిపోయేది.
- **ఏకీకృత చట్టం:** 2016లో వీటన్నింటినీ రద్దు చేస్తూ, కంపెనీలు, భాగస్వామ్య సంస్థలు మరియు వ్యక్తుల దివాలా పరిష్కారం కోసం IBC, 2016 ను ఒకే గొడుగు కిందకు తెచ్చారు.
- **విధానంలో మార్పు:** ఇదివరకు ఉన్న "డెటార్-ఇన్-పోసెషన్" (అప్పు తీసుకున్నవాడి నియంత్రణ) విధానం నుండి "క్రెడిటార్-డివెన్" (అప్పు ఇచ్చినవాడి నియంత్రణ) విధానానికి వ్యవస్థను మార్చింది.
- **కాలపరిమితి (Timelines):** కార్పొరేట్ ఇన్సాలెన్సీ రిజల్యూషన్ ప్రాసెస్ (CIRP) సాధారణంగా 180 రోజుల్లో పూర్తి కావాలి (ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో గరిష్టంగా 330 రోజుల వరకు పొడిగించవచ్చు). కాకపోతే అది 'లిక్విడేషన్' (ఆస్తుల అమ్మకం) ప్రక్రియకు వెళ్తుంది.

IBC కింద ఉన్న సంస్థాగత నిర్మాణం (INSTITUTIONAL FRAMEWORK)

- **IBBI (ఇన్సాలెన్సీ అండ్ బ్యాంక్ రఫ్టి బోర్డ్ ఆఫ్ ఇండియా):** ఇది ఈ చట్టాన్ని పర్యవేక్షించే అత్యున్నత నియంత్రణ సంస్థ (Regulatory Authority).
- **ఇన్సాలెన్సీ ప్రొఫెషనల్స్ (IPs):** వీరు దివాలా తీసిన సంస్థల రోజువారీ వ్యవహారాలను నడుపుతూ, ఆస్తులను కాపాడుతూ పరిష్కార ప్రక్రియను పూర్తి చేసే లైసెన్స్ నిపుణులు.
- **న్యాయ నిర్ణేత సంస్థలు (Adjudicating Authorities):**
 - **NCLT (నేషనల్ కంపెనీ లా ట్రిబ్యూనల్):** కార్పొరేట్ సంస్థల దివాలా కేసులను విచారించే ప్రాథమిక సంస్థ.

- NCLAT (నేషనల్ కంపెనీ లా అప్పీలేట్ ట్రిబ్యూనల్): NCLT తీర్పులపై అప్పీళ్లను విచారించే సంస్థ.

IBC సాధించిన విజయాలు (మార్చి 2026 నాటికి గణాంకాలు)

పోటీ పరీక్షల మెయిన్స్ (Mains) వ్యాసాలలో లేదా మల్టిపుల్ ఛాయిస్ ప్రశ్నలలో ఉపయోగపడే ముఖ్యమైన డేటా పాయింట్లు:

- **మొత్తం రికవరీలు:** మార్చి 2026 నాటికి, ఆమోదించబడిన రిజల్యూషన్ ప్లాన్ల ద్వారా అప్పులు ఇచ్చిన క్రెడిటర్లు ₹4.32 లక్షల కోట్లను రికవరీ చేసుకోగలిగారు.
- **లిక్విడేషన్ విలువ కంటే ఎక్కువ:** ఈ రికవరీ విలువ సదరు సంస్థల లిక్విడేషన్ (ఆస్తుల వేలం) విలువ కంటే 116.85% ఎక్కువ కావడం విశేషం.
- **బ్యాంకింగ్ రంగంలో వాటా (RBI నివేదిక 2024-25):** కమర్షియల్ బ్యాంకులు రికవరీ చేసుకున్న మొత్తం ₹1,04,099 కోట్లలో, ఒక్క IBC ద్వారానే 52.4% (₹54,528 కోట్లు) రికవరీ అయింది. ఇది SARFAESI, లోక్ అదాలత్ల కంటే చాలా ఎక్కువ.
- **IIM అహ్మదాబాద్ అధ్యయనం:** IBC ద్వారా పునరుద్ధరించబడిన కంపెనీలు 3 సంవత్సరాలలో కార్యాచరణ లాభాల్లోకి వచ్చాయి, విక్రయాలలో (Sales) 76% వృద్ధిని సాధించాయి మరియు వాటి మార్కెట్ విలువ ₹2 లక్షల కోట్ల నుండి ₹6 లక్షల కోట్లకు (3 రెట్లు) పెరిగింది.
- **క్రెడిట్ సంస్కృతిలో మార్పు (IIM బెంగళూరు అధ్యయనం):** IBC భయం వల్ల కార్పొరేట్ సంస్థలు సకాలంలో అప్పులు చెల్లించడం పెరిగింది. 'ఓవర్డ్యూ' (గడువు దాటిన) ఖాతాలు సాధారణ ఖాతాలుగా మారే సమయం ఇదివరకు 248-344 రోజులు ఉంటే, అది ఇప్పుడు 30-87 రోజులకు తగ్గింది.

ఇన్నాల్వెన్స్ అండ్ బ్యాంక్ రిఫ్రిస్ కోడ్ (సవరణ) చట్టం, 2026: ముఖ్యమైన సంస్కరణలు

గత దశాబ్ద కాలపు అమలు అనుభవంలో ఎదురైన న్యాయపరమైన చిక్కులు, ఆలస్యాలను అధిగమించడానికి 2026 సవరణ చట్టం ద్వారా కింది మార్పులను తీసుకువచ్చారు:

1. స్పష్టమైన నిర్వచనాలు (Legal Clarity):

- **సర్వీస్ ప్రొవైడర్:** ఇన్నాల్వెన్స్ ప్రొఫెషనల్స్, ఇన్సూరెషన్ యుటిలిటీస్ మొదలైన వారిని ఈ పరిధిలోకి తెచ్చారు.
- **సెక్యూరిటీ ఇంట్రెస్ట్:** ఇది కేవలం పార్టీల మధ్య జరిగే ఒప్పందాల ద్వారానే ఏర్పడుతుంది. చట్టపరమైన కార్యకలాపాల ద్వారా (by operation of law) వచ్చే వాటిని దీని నుండి మినహాయించారు.
- **అవాయిడెన్స్ ట్రాన్సాక్షన్స్ (Avoidance Transactions):** కావాలనే కొంతమంది క్రెడిటర్లకు లాభం చేకూర్చడం, తక్కువ ధరకు ఆస్తులు బదిలీ చేయడం, మోసపూరిత ట్రేడింగ్ వంటి వాటిని స్పష్టంగా నిర్వచించారు.

2. వేగవంతమైన అడ్మినిస్ట్రేషన్ (Accountability for Delays):

- దివాలా పిటిషన్లను స్వీకరించడానికి అడ్మినిస్ట్రేషన్ అథారిటీ (NCLT) 14 రోజుల కాలపరిమితిని పాటించాలి. ఒకవేళ ఆలస్యమైతే, అందుకు గల కారణాలను లిఖితపూర్వకంగా రికార్డు చేయడం తప్పనిసరి.

3. కేసుల ఉపసంహరణపై నియంత్రణ (Restrictions on Withdrawal):

- కమిటీ ఆఫ్ క్రెడిటర్స్ (CoC) ఏర్పాటు కాకముందు, అలాగే రిజల్యూషన్ ప్లాన్లను ఆహ్వానించిన తర్వాత కేసులను మధ్యలో ఉపసంహరించుకోవడానికి (Withdrawal) వీల్లేదు. దీనివల్ల సమయం వృధా కాకుండా ఉంటుంది.

4. మొరటోరియం పరిధి విస్తరణ (Stronger Moratorium):

- దివాలా ప్రక్రియ నడుస్తున్నప్పుడు కంపెనీపై ఎలాంటి రికవరీ చర్యలు చేపట్టకుండా 'మొరటోరియం' రక్షణ ఉంటుంది. ఈ రక్షణ **గ్యారంటర్లకు (Guarantors)** కూడా వర్తిస్తుందని సవరణ స్పష్టం చేసింది, తద్వారా పరోక్ష మార్గాల్లో సమాంతర రికవరీ కేసులకు అడ్డుకట్ట పడింది.
- 5. **లిక్విడేషన్ దశలోనూ క్రెడిటర్ల పర్యవేక్షణ:**
 - ఇదివరకు రిజల్యూషన్ దశ వరకే కమిటీ ఆఫ్ క్రెడిటర్స్ (CoC) కి పట్టు ఉండేది. తాజా సవరణ ప్రకారం, **లిక్విడేషన్ (ఆస్తుల అమ్మకం) దశలోనూ క్రెడిటర్ల పర్యవేక్షణ ఉంటుంది**, అవసరమైతే లిక్విడేటర్ను మార్చే అధికారం కూడా వారికి కల్పించారు.
- 6. **గ్యారంటర్ల ఆస్తుల చేరిక:**
 - రికవరీ శాతాన్ని పెంచడానికి, క్రెడిటర్ల అనుమతితో కార్పొరేట్ డెటార్ యొక్క గ్యారంటర్ల ఆస్తులను కూడా రిజల్యూషన్ ప్రక్రియ పూల్లోకి తీసుకురావచ్చు.
- 7. **భిన్నాభిప్రాయాలు గల క్రెడిటర్లకు రక్షణ (Dissenting Creditors):**
 - ఒక రిజల్యూషన్ ప్లాన్ను అంగీకరించని క్రెడిటర్లకు (Dissenting Creditors), సెక్షన్ 53 కింద సదరు సంస్థ లిక్విడేషన్కు వెళ్లే వచ్చే వాటా లేదా రిజల్యూషన్ ప్లాన్ విలువ... ఈ రెండింటిలో ఏది తక్కువైతే అంత మొత్తం కచ్చితంగా దక్కేలా చట్టపరమైన హామీ ఇచ్చారు.
- 8. **లిక్విడేషన్ ముందస్తు పునరుద్ధరణ (One-time Restoration):**
 - ఒక సంస్థ పూర్తిగా మూతపడే (Liquidation) ఆఖరి దశకు వెళ్లే ముందు, నిర్దేశిత కాలపరిమితిలోగా సదరు రిజల్యూషన్ ప్రక్రియను మళ్ళీ పునరుద్ధరించడానికి (One-time restoration) ఒక చివరి అవకాశం కల్పించారు.
- 9. **కొత్త 'క్రెడిటర్-లెడ్ ఇన్సాల్వెన్సీ ప్రాసెస్':**
 - కొద్దుల అడ్మినిస్ట్రేషన్ ప్రక్రియ కోసం వేచి చూడకుండా, నిర్ణీత మెజారిటీ గల క్రెడిటర్లు నేరుగా ఇన్సాల్వెన్సీ ప్రక్రియను ప్రారంభించేలా ఒక కొత్త సరళీకృత మెకానిజం ప్రవేశపెట్టారు.

పరీక్షల కోణంలో ముఖ్యమైన గత సవరణలు (TIMELINE OF PRE-2026 AMENDMENTS)

- **2018 సవరణ:** ఓటింగ్ శాతాల మార్పు మరియు **సెక్షన్ 29A** (ఉద్దేశపూర్వక డిఫాల్టర్లు తమ కంపెనీలను తక్కువ ధరకు మళ్ళీ వేలంలో దక్కించుకోకుండా నిరోధించే సెక్షన్) ను బలోపేతం చేశారు.
- **2019 సవరణ:** మొత్తం ప్రక్రియ పూర్తి కావడానికి **330 రోజుల** గరిష్ట కాలపరిమితిని ప్రవేశపెట్టారు.
- **2020 సవరణ:** కోవిడ్-19 నేపథ్యంలో కొత్త దివాలా ప్రక్రియల నమోదుపై తాత్కాలిక నిలిపివేత (Suspension) మరియు విజయవంతమైన కొత్త యాజమాన్యానికి పాత నేరాల నుండి మినహాయింపు (Immunity) ఇచ్చారు.
- **2021 సవరణ:** సూక్ష్మ, చిన్న, మధ్య తరహా పరిశ్రమల (MSMEs) కోసం **PPIRP (Pre-packaged Insolvency Resolution Process)** ను తీసుకొచ్చారు (ఇందులో మేనేజ్ మెంట్ ప్రస్తుత యాజమాన్యం చేతిలోనే ఉంటుంది).